

ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΥ Γ'.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΚΩΝ/ΠΟΛΕΩΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΕΓΓΡΑΦΑ.

Ἐκ τῶν κωδίκων τῆς Βιβλιοθήκης Ζαγοράς.

B.

Ἡ κατωτέρω ἐγκύκλιος ἐπιστολὴ ἐγρᾶφη ἀπὸ Ζαγορᾶς, εὔρηται δὲ ἐν τῷ 91 κώδικι. Εἶναι γνωστόν, ὅτι μετὰ τετραετῆ εἰς τὸ Σίναιον ὄρος ἔξοριαν ὁ Πατριάρχης Καλλίνικος κατήλθε κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1761 εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τοῦ διαδεχθέντος τὸν Σεραφεῖμ Ἰωαννικίου Καρανιζᾶ, τοῦ ἀπὸ Χαλκηδόνος. Ἐπ' αὐτοῦ ἐρευνηθέντων τῶν εἰτίων τῆς ἐκθρονίσεως καὶ ἔξορίας τοῦ Καλλίνικου καὶ ἀποδειχθείσης τῆς ἀθωότητος αὐτοῦ, μετὰ χρόνον ὁ πατριάρχης ὡς φίλος τῆς εἰρήνης μᾶλλον καὶ τῆς ἡσυχίας παρὰ τῆς κενῆς δόξης «καὶ δι' ἀγάπην τῆς μητρὸς καὶ τῶν ἀδελφῶν», δι' ὀρισμοῦ τῆς ὑψηλῆς αὐλῆς καὶ ἀδελφείας τῆς Ἐκκλησίας, ἀπῆλθεν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ Ζαγοράν, εἰς ἣν ἀφίκετο ἀρχομένου τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ 1762, μετὰ τὸ τριακιστὸν τέταρτον ἔτος τῆς ἀπ' οὐτῆς ἀποδημίας. Ἐν Ζαγορᾷ διερχόμενος τὰς ἡμέρας αὐτοῦ ὁ Καλλίνικος κατεγίνετο εἰς μελέτας καὶ συγγραφάς, μέγιστον ἐπιδαξάμενος ἐνδιαφέρον οὐ μόνον διὰ τὴν θρησκευτικὴν καὶ ἠθικὴν προκοπὴν τῶν συνεπαρχιωτῶν του καὶ ἰδίᾳ τῶν συμπατριωτῶν του Ζαγορανῶν, πρωτοστατῶν εἰς τὴν ἰδρυαίν ἱερῶν Νεῶν καὶ εὐκτηρίων οἰκῶν, ἱεροπρακτῶν καὶ διδασκῶν τοὺς πιστοὺς, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὸν φωτισμὸν αὐτῶν, διὰ τῆς ἀνεγέρσεως σχολείων, ὑπὲρ τῶν ὁποίων καὶ συνδρομὰς ἔξωθεν προὔκλειε, εἰς αὐτὸν δέ, ὡς τὸν κατ' ἐξοχὴν ἰργάτην τοῦ πνεύματος, ὀφείλεται πᾶσα ἐπὶ τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ ἐν Ζαγορᾷ καὶ ἐφεξῆς πνευματικὴ κίνησις.

Εἰς τὸ πολὺ τοῦ Πατριάρχου ἐνδιαφέρον ὑπὲρ τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς προόδου τῶν συνεπαρχιωτῶν του, γενικῶς, ὀφείλεται καὶ ἡ ἐγκύκλιος αὕτη διδασκτικὴ καὶ προτροπικὴ πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν

οικείων καθηκόντων επιστολή, εἰς ἣν ἔδωσαν ἀφορμὴν πολλὰ άτοκα καὶ ἀταξία συμβαινουσα μεταξὺ τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ τῆς ἐπαρχίας—«πολλὰ τὰ ἐξωθεν τοῦ ἐπαγγέλματος ὑμῶν καὶ τάξεως λεγόμενα τε καὶ διενεργούμενα», ἐπὶ ἀνυπολογίστῳ ἡθ.ῃ βλάβῃ αὐτῶν καὶ ζημίᾳ.

† Καλλίνικος ἐλέω Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως
Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης

Οἱ ἐν τῇ ἀγιωτάτῃ ἐπαρχίᾳ Δημητριάδος-καὶ Ζιγορᾶς καὶ ταῖς ἄλλαις κατὰ πάσιν τὴν Θιταλίαν ἐπισκοπῆς, εὐλαβέστατοι ἱερεῖς καὶ μοναζόντες ἐτι τε καὶ ὁ λοιπὸς ἅτις χριστῶνυμοι τοῦ Κυρίου λόγος. Τέκνη ἐν Κυρίῳ ἀγαπητὰ τῆς ἡμῶν Μιτριότητος. Χιρις ὑμῖν εἶη καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ παντοκράτορος.

Ἡ Μιτριότης ἡμῶν τὰ ἐνταῦθα καταλαβοῦσα, κρίμασιν ἀνεξιχνίαστοις Θεοῦ καὶ ἀκούσασα καὶ βλέπουσα πολλὰ τὰ ἐξωθεν τοῦ ἐπαγγέλματος ὑμῶν καὶ τάξεως λεγόμενά τε καὶ διενεργούμενα, ἠδουλήθηνη οἷα κινῶν: χάρτι Θεοῦ πατὴρ τὸ παρὸν ὑμῖν ἐπιστεῖλαι καὶ ὑρηγήσασθαι τὰ σωτηριώδη. Ἐμοὶ μὲν οὐ χρέος λέγειν τε καὶ πρὸς τὰ σωτηριώδη ὁδηγεῖν, καὶ ἐὰν μὴ τοῦτο διενεργῶ ἀπολογησάμαι τῷ Θεῷ, ὅτι θάρρος ἐπίκειται μοι τὸ κηρύσσειν καὶ ἀναγγέλλειν, ὡς ὁ θεσπέσιος λέγει Πυῦλος, οὐκί δέ μοι ἐστὶν ἐὰν μὴ εὐαγγελίζωμαι. Ὑμῖν δὲ πάλιν ἐστὶν ὀφειλὴ τὸ εὐγνωμόνως καὶ μετὰ πολλῆς ἀγάπης καὶ προθυμίας ὑπακοθεῖν ἡμῶν καὶ δέχεσθαι καὶ ἐνεργεῖν τὰ λεγόμενα καὶ περὶ τούτου δὲ αὐτὸς διδάσκει πάλιν ὁ Πυῦλος λέγων πείσεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καὶ ὑπαίκετε, πλὴν μάθετε ἀκριβῶς τί μετὰ ταῦτα φηεῖν αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν, ὡς λόγον ἀποδόσαντες. Τούτέστιν αὐτοὶ οἱ διδάσκαλοι ὑμῶν καὶ ἐπίσκοποι, καὶ ἱερεῖς καὶ ποιμένες ὀφείλουσιν ἀπολογίαν δοῦναι Θεῷ ὑπὲρ τῆς ἐκάστου τῶν εὐσεβούντων ψυχῆς καὶ περὶ ἂν ἀμάρτοι τις τῶν ὑπ' αὐτῷ τελούντων πιστῶν, αὐτὸς ὑπὲρ τούτου τὸν λόγον ἀπαιτηθήσεται. Ὁ μὲν ἀρχιεπίσκοπος τὰ περὶ τῶν ἐπισκόπων αὐτοῦ καὶ καθηγουμένων καὶ ἱερῶν κληρικῶν τε ἄλλων καὶ λαϊκῶν ἐπίσκοπος δὲ τὰ παρὰ τῶν ἱερῶν αὐτοῦ, καὶ τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ ἱερεῖς τε πάλιν οὐ διακονοῖς καὶ κληρικῶς τὰ παρὰ τῶν ἐν τῇ κώμῃ αὐτοῦ, ἢ τῇ ἐν ἣ ἑνορία τὰ ἱερατικά κτηξίωται παρὰ Θεοῦ ἐνεργεῖν. Οἰκονόμος γὰρ ἐκάστος δεδεικται τῶν ἑκαῖσε εὐσεβούντων ψυχῶν καὶ ὑπὲρ αὐτῶν ἀπολογηθήσεται, ἂν μὴ τὰ κατὰ δύναμιν ἐνεργῆσῃ, ὅτι καὶ χάρτιος ἀπολαύει μεζονος παρὰ Θεῷ καὶ ἀγασμοῖ, καὶ τῆς παρὰ τῶν ἀνθρώπων τιμῆς ὑπερ τούτων ἄλλους μετέχει καὶ

1) Γράφει: εὐσεβουσῶν.

τὰς τοῦ σώματος χρείας ἐκ τῆς θείας ὑπηρεσίας κομίζεται ἀμισθί. Διὸ καὶ τὸν λόγον ὥστε τῶν ἐμπεισιτεροτέρων καὶ τσοῦτον ὅσον διαφέρει σώματος ψυχῆ καὶ χρημάτων ἀφύχων καὶ ζώων ὀλίγων λογικὸς ἄνθρωπος. Βαβαὶ τῆς ὀφειλῆς ὑπὲρ ἄλλων πλημμελησάντων, ἕτερος ἀπολογηθήσεται. Διαιτί; Ἐπειδὴ περ αὐτὸς ἀνάδοχος γέγονε τῶν ὑπ' αὐτοῦ ποιμαινομένων ψυχῶν καὶ φιλαξ καὶ δεηγός. Ὅρατε εἶν ὅπως φρικτὸν τὸ λεγόμενον. Τῶν ἀνθρώπων ἕκαστος ἢ ἐπιθυμία τινί, ἢ θυμῷ ἁμαρτάνει· καὶ ἐπιθυμία μὲν, ἢ διὰ χρημάτων σολογήν, ἢ σαρκὸς ἡδυσπάθειαν, ἢ τρυφήν, ἢ δόξης ἐπιτυχίαν, παραλόγως μὲν κινούμενος καὶ ψυχικῶς ζημιούμενος, πλὴν νομιζῶν κερδαίνειν πλανώμενος ἐν τῷ ἀπολαύειν τοῦ ἔφετος. Τῷ θυμῷ δέ, δι' ἀποτυχίαν ὀρεκτοῦ τινος ταρρατόμενος καὶ κατὰ τοῦ πέλας φερόμενος, προδιδούς, ἢ φονεύων, ἢ τύπτων, ἢ λοιδορούμενος, ἐπεκδικεῖν ἑαυτὸν παρανόμως νομιζῶν. Καὶ ἴσως ἐκ τούτου εἰ καὶ πονηρῶς τε καὶ βλαβερῶς, ὅμως ἐκυτῶν θεραπεύει, μὴ ἀστοχῆσας τοῦ κατὰ βούλησιν. Καὶ ἁμαρτάνει μὲν, ὡς εἴρηται, πλὴν τὰ τῆς ἐπιθυμίας ὀλίγων ἐκπληρεῖ καὶ τὰ τοῦ θυμοῦ. Ὁ δὲ διδάσκαλος καὶ ἐπίσκοπος καὶ ποιμὴν καὶ ὁ ἱερεὺς μηδὲν κερδαίνων, μηδὲν ποιῶν, μηδ' ἐκδικούμενος ὄλιως, μηδ' ἀπελαύων τινός, ἁμαρτάνοντος ἄλλου, εἰ μόνον ἀμελήσας εἰγήσει, ἢ πρὸ τοῦ πτώματος τοῦ πεισόντος, εἰ προέγνω τὴν ἁμαρτίαν ἢ μετὰ τὸ πσεῖν μαθῶν, εἰ καὶ οὐκ ἐγίνωσκε πρότερον, ὑπὲρ τοῦ ἡμαρτηκότος ὀφείλει ἀπολογίαν δοῦναι σφοδράν. Ὁφείλει δέ, ὡς εἰρήκαμεν, οὐχ ἀπλῶς, ἀλλ' ἢ ἂν ἡμέλησε λαλῆσαι, ἢ ἐλάλησε μὲν, ἀνεμένως δέ, ἢ παντελῶς παρῆδε μὴ διορθώσασθαι τὸ ἁμαρτημα,, ἂν μὴ τὸ προσῆκον εἰργάσατο, ἂν μὴ τὰ πρὸς δύναμιν αὐτοῦ ἐξέτέλεσεν ἅπαντα. Ἄνθρωπον εἶν ὄντα καὶ αὐτὸν ἐνδεχόμενον ραθυμῆσαι, καὶ μὴ τὸ ὄλον τοῦ χρέους ἐνεργῆσαι, μάλιστα δὲ εἰς τοὺς κρυπτῶς ἁμαρτάνοντας, ἀγνοοῦντα τὴν ἁμαρτίαν καὶ ὅμως διὰ ταῦτά ἐστιν ἔνοχος οὗτος καὶ ὀφείλει τῷ Θεῷ δοῦναι λόγον. Καὶ τίνας χάριν ὀφείλει τὸν λόγον ἀγνοῶν; Δικαίως· ὅτι ἐρευρῶν κατέστη καὶ διγενικῶς φροντίζειν καὶ μεριμνᾶν. Εἰ εἶν ἐνέλιπε τῶν καθηκόντων τινός, ἔνοχος ἔσται, ὡς περ εἰ μηδὲλιως ὠμίλησε. Καὶ μισθὸν ἔξει τοῦ κόπου καὶ τῆς μερίμνης. Καὶ ἐν τῷ ἀγνοεῖν δέ, οὗτος ἔσται ὁ λόγος· ὡς εἰ μὲν ἠγνήτησεν ἀμελεῖ α, ἀπολογηθήσεται, εἰ δ' οὐ αὐτὸς οὐκ ὀφείλει.

Ἐπει τοίνυν τὸ μέγιστον τοῦτο χρέος τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ ποιμασί πᾶσιν ἐπιχειρημένον ἔστι κατ' ἀνάγκην, πόσῃν ἄρα τούτοις ὀφείλοισι τὴν ὑποταγήν καὶ εὐπειθειαν οἱ τασσόμενοι ὑπ' αὐτοῦ· καὶ μετὰ πόσης ἄρα τῆς προθυμίας χρέος αὐτοῖς ἐστιν ἐκπληρῶν τὰ παρὰ τῶν διδασκάλων λεγόμενα, μήποτε τῆς μεγάλης ἐκείνης ἐλθοῦσης ἡμέρας καὶ φρικτῆς, ὅτε ὁ μέγας ποιμὴν καὶ πάντων ἐπίσκοπος Ἰησοῦς Χριστὸς ἀποκαλυφθεῖς, ἐρχόμενος μετὰ δόξης ὅ,τι

πολλῆς καὶ αὐτῶν τῶν ἀγγέλων, δεῖ κατεχομένους, κρίνει ζωίας καὶ νεκρῶς καὶ ἀποδοῦναι ἕκαστῳ τὰ κατ' ἀξίαν τῶν ἔργων, ζήτησι μὲν τοῖς ἐπισκόποις καὶ ἱερεῖσι καὶ λοιποῖς ἑπισκόποις τὴν παρακαταθήκην, ἣν αὐτὸς δέδωκε. Καὶ τῷ μὲν ὡς εἴρηται, τὴν ἀρχιερωσύνην, ὅπως αὐτὴν ἐκονήσητε, τῷ δὲ τὴν ἱερωσύνην, τῷ δὲ τὸ σχῆμα, τῷ δὲ τὸ βίβισμα καὶ ἑξαιρέτως τῷ ἀρχιερεῖ οὕτω σφοδρῶς ἀνακρίνων καὶ ἐρευνῶν, πῶς τὸν ἐκὼν λαὸν καὶ τὸ ποιμνιον καθοδήγησας; Εἰ ὡς καλὸς οἰκονόμος φρονίμως; καὶ πιστῶς ἐκονήσης; Ὁ δὲ γὰρ μόνον πιστῶς, ἀλλὰ καὶ φρονίμως ὀρεῖται. Εἰ οὐκ ἐπὶ τῶν διδασκῶν τοὺς λόγους μου, εἰ ἀνήγγειλας πᾶσι τὰ ἐμὰ θελήματα, εἰ ἐδήλωσας τὰ προσταγματὰ μου καὶ ὑπὲρ τούτων ἐδήλωσας καὶ τοῦ κατὰ θάνατον οὐκ ἠέλησας. Καὶ ἐκεῖνος μὲν ἐρεῖ· ταῦτα πάντα πεποίηκά σοι καὶ οὐδὲν παρέλιπον ἐγώ, καὶ οἱ οὐ, ἐμοὶ δοῦλοὶ σου τῶν ὀρεσκομένων, ἀλλ' ἐν τοῖς μαρτυρίοις σου ἐλαλοῦμεν καὶ ζῆλον ἐζηλοῦμεν ὑπὲρ σου τοῦ Κυρίου ἡμῶν, οὐκ ἐπιθήντο δὲ ἡμῶν, ἀλλ' ἀθετοῦντες ἠθέτου καὶ τοὺς λόγους ἡμῶν ἐβλεπούμενοι καὶ τὰ προσταγματα σου ὡς οὐδὲν ἐλογίζοντο· καὶ ἕκαστος αὐτῶν ὀπίσω τοῦ θελήματος αὐτοῦ, ἐτορεύετο καὶ ταῖς ἰδίαις ὁρμαῖς ταῖς πονηραῖς ἠκολούθει. Καὶ ἐπὶ τούτοις οὐκ ἐσιγᾶμεν, αὐτοὶ δὲ πονηροὺς ἡμᾶς· ἐλογίζοντο καὶ κατ' ἡμῶν ἐκινούνητο. Ἦ ἀρα πρὸς ταῦτα γίνησεται; Ὅργισαίς οἱ μὲν ὁ βασιλεὺς, ἐκείνους μὲν τοὺς διδασκάλους καὶ ἱερεῖς, ὡς ἀνευθύνους, οὐ τιμωρήτεται, τιμῆται δὲ μάλιστα διὰ τὸν ζῆλον καὶ τὸν ὑπὲρ τοῦ κλοῦ πόνον, ὑμᾶς; δὲ τοὺς ἐν τοῖς παρὰ Θεοῦ παρακρούοντας κολάζει διὰ τὰ ἐργα τὰ πονηρὰ καὶ δι' αὐτὴν τὴν παρακοήν. Διὰ τοῦτο παρακαλῶ καὶ δέομαι ὑμῶν ἐν Χριστῷ θέσθε ὑμῶν τὰ ὦτα εἰς τοῦ ἐκείνου λόγους τούτους καὶ ὑπακούετε ἡμῶν τὰ ψυχοφελῆ διαλεγόμενα, ἐμοῦ τε φημί καὶ τοῦ θεοῦ· ὑμῶν ἐπισκόπου ἕκαστος καὶ μετὰ πάσης εὐλαβείας τῶν λεγομένων ἐπιχωρῶμενοι ὀλοκρῆθι ἀγάπῃ ὑποτάσσεσθε τοῖς παρὰ Θεοῦ λεγομένοις καὶ πρὸς τὴν ὑπακοήν σπεύθετε· εἰδότες, ὡς οὐκ ἀνθρώποις ἐστὲ ὑπακούοντες, ἀλλὰ τῷ τῶν ὀλων Δεσπότη, ᾧ ἄγγελοι λειτουργοῦσι καὶ τὸ αὐτοῦ ἐκπληροῦσι πνεῦμα θείημα. Εἰδόμενοι γὰρ φησι πάντες οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ, δυνατοὶ ἐσὺ ποιοῦντες τὸν λόγον αὐτοῦ, τοῦ ἀκούει τῆς φωνῆς τοῦ λόγου αὐτοῦ. ἘΜογεῖτε τὸν Κύριον πάντι αἱ δυνάμεις αὐτοῦ λειτουργοὶ αὐτοῦ, ποιοῦντες τὸ θέλημα αὐτοῦ. Ὅρατε τὸ ἔργον τῶν ἀγγέλων; Ὑπακοή ἐστὶ καὶ τῶν τοῦ Θεοῦ θελημάτων ἐκπλήρωσις· καὶ τοῦμονογενοῦ. Δὲ τοῦτο τὸ ἔργον ὅ· ἐταπεινώσαν ἐκείνους, Πυῦλος φησί, γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ Στεκυροῦ. Καὶ αὐτὸς δὲ λέγει διδάσκων ἡμᾶς, ὅτι καταβέβηκα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, οὐχ ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμόν, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμφθέντός με Πατροῦ. Ἄρα τοίνυν καὶ τοῦ μονογενοῦς λόγου σαφ-

κωθέντος ἴδιον ἔργον ἐστὶν ἡ ὑπακοή καὶ τὸ ποιεῖν τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς, καὶ τῶν ἄλλων ἀγγέλων. Ἄλλὰ καὶ πάντων τῶν ἄγιων τοῦτο τὸ ἔργον ἐστὶ καὶ γὰρ διὰ τοῦτο φίλοι Θεοῦ ἐγένοντο, τὸ αὐτοῦ ποιήσαντες θέλημα, ὡς καὶ ὁ Κύριος φησὶν, ὑμεῖς φίλοι μου ἐστέ, ἐὰν ποιήτε ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαι ποιεῖν. Διὰ τοῦτο ὑπακούετε τοῦ ἀρχιερέως καὶ ἱερέως ὑμῶν, Θεοῦ γὰρ ὑπὸν ῥέται εἶσι καὶ Θεοῦ ἐξουσίαν καὶ δύναμιν κέκτηνται. Καὶ ταύτην τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν ἐνέργειαν οὐκ αἰσθητὴν ἔχουσιν, ἀλλὰ νοητὴ καὶ εἰς τὰς ψυχὰς διαβαίνουσαν καὶ ἀπὸ τῶν ψυχῶν μέχρι καὶ τοῦ σώματος διήκουσαν. Καὶ γὰρ ὁ θεῶσαι τῇ ψυχῇ καὶ χωρίζουσι τοῦ Θεοῦ καὶ τῷ σώματι κεχωρισμένος ἐστὶ καὶ δεδεμένος. Καὶ οὐδ' αὐτὰ τὰ στοιχεῖα, γῆ λέγω, καὶ ἀήρ καὶ ὕδωρ καὶ πῦρ κοινωνοῦσιν αὐτοῖς τοῖς δεδεμένοις καὶ ἀσυγχωρήτοις οὐκ ὑπὸ ἀρχιερέως καὶ μαρτυροῦσι τὰ κτισμάτα ἀληθῆ οὐκ ἔχον τὴν θεῖαν φωνὴν τὴν λέγουσαν, ὅσα ἂν δῆσθε ἔσται δεδεμένα καὶ ὅσα ἂν λίσσθε ἔσται λελυμένα ἐν τῷ οὐρανῷ. Καὶ τοῦτο, οὐ θαυμαστόν, ὅτι τοιαῦτα ἰσχύει ἀρχιερεὺς ἀνθρώπος ὧν, οὐδὲ γὰρ ἀνθρωπίνῃ δυνάμει ταῦτα ἰσχύει, τῇ θεικῇ δέ. Ὁ Θεὸς οὖν, ὁ καὶ τῇ ἀψύχῳ γῆ δυνάμει τοῦ βλαστάνειν δούε, οὐ πολλῷ μᾶλλον παρέξει δύνάμειν ἀνθρώποις δούλοις αὐτοῦ; Καὶ ἐκ μὲν τῆς γῆς μικρὴν τινα βλάστην βλέπομεν φρομένην καὶ μετὰ μικρὸν αὐτὴν ἀξίζουμένην, εἰς τὰ εἰς μῆκος ἀνιούσαν, ἔπειτα δὲ καρποφοροῦσαν. Καὶ ἡ δύναμις αὐτῆς ἐκ τῆς γῆς, ἰσχύς δὲ τῆς γῆς ἐκ τοῦ θεοῦ προτάγματος, βλαστῆσάτω λέγοντος ἡ γῆ καὶ μιᾶς οὔσης τῆς θείας φωνῆς, καὶ τότε μόνον, ἀεὶ ἡ γῆ βλαστάνει, καὶ ὅσα περ βλαστάνει, οὐκ εἰς τὴν ψυχὴν χρησιμεύει, εἰς σύστασιν δὲ σώματος, καὶ τοῦτο οὐκ ἀνθρωπίνων μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀλόγων. Εἰ τοῦτο οὖν ἐν τοῖς αἰσθητοῖς καὶ ἀψύχοις, οὐ πολλῷ μᾶλλον ἐνεργήσει διὰ λογικῶν ἀνθρώπων ἡ τοῦ Θεοῦ δύναμις τὴν ἀρχιερωσύνην εἰληφότων παρὰ Θεοῦ, καὶ ταῦτα τῆς θείας ταύτης δυνάμεως εἰς ὠφέλειαν καὶ αὐξήσιν συντερουμένης καὶ ζωῆς τῶν ἡμετέρων ψυχῶν; Αἰδεῖσθε τοίνυν καὶ φοβεῖσθε τὸν ἀρχιερέα ὑμῶν ἱερεῖς πάντες καὶ λαϊκοὶ καὶ μονάζοντες, ὡς ἔργονον ὄντα Θεοῦ, ὡς ὑπηρέτην Θεοῦ, ὡς δύνάμειν ἔχοντα Θεοῦ, ὡς εἰς τὸν θρόνον καθεζόμενον τοῦ Χριστοῦ καὶ εὐλαβεῖσθε καὶ τιμᾶτε ὡς τὸν τόπον ἔχοντα τοῦ Χριστοῦ, ὡς ἀρχηγῷ τῶν ψυχῶν ὑμῶν μετὰ Θεοῦ καταστάντι, ὡς θεμελίῳ τῆς σωτηρίας ὑμῶν καὶ πίστεως μετὰ Χριστὸν δεικνυμένῳ, ὡς δοτῆρι τῶν τε παρόντων καὶ τῶν μελλόντων ἀγαθῶν διὰ τῆς χάριτος τοῦ Χριστοῦ.

Τίνος γὰρ τῶν ἀγαθῶν οὐκ ἀπολαύετε δι' αὐτοῦ; Μᾶλλον δὲ τὰ πάντα χρηστὰ διὰ τοῦ ἀρχιερέως ἐν ὑμῖν ἐνεργεῖται. Χειροτονίας ἱερατικῆς, ἐκ δὲ τῶν ἱερέων ὑμῖν ὁ ἀγιασμός, καθιερώσεως καθῶν, ἐν οἷς αἱ προσευχαὶ ἐνεργοῦνται καὶ ἡ ἱερωρχία τῶν μυστηρίων ἡ τοῦ λῦειν καὶ δεμεῖν δύναμις, ἐκ γὰρ

τοῦ ἀρχιερέως οἱ τὸ πνευματικὸν λειτουργήματα κακῆμένοι καὶ δι' αὐτῶν ἐβό-
 μολόγησις τε καὶ ἄφρασις δίδεται καὶ κοινωνία Χριστοῦ, Ἰασημὸς τε δι' εὐχῆς
 ἁγίου ἔλαιου καὶ ἐν τῷ τελευτῶν παράδοσις πρὸς Θεὸν τῶν ὑμετέρων ψυχῶν.
 Εἰ γὰρ μὴ ἀρχιερέως, οὐδὲ ἱερέως καὶ οὐδὲ πνευματικοῦ λειτουργήματος ὑπη-
 ρείης καὶ οὕτως οὐδὲ ναὸς καὶ χωρὶς ναοῦ καὶ ἱερέως καὶ πνευματικοῦ πα-
 τρός, οὕτε λειτουργία θεῖα, οὕτε μετάνοις, οὐδὲ βάπτισμα καὶ λύσις ἁμαρτιῶν.
 Καὶ λοιπὸν οὐδὲ Χριστιανὸς ἔσται. Θεμέλιον ἄρα καὶ πηγὴ Χριστιανισμοῦ ὁ
 ἀρχιερέως. Διὰ τοῦτο καὶ τοιαύτην ὀφείλουσιν ἀπὸ τοῦ ἀποδιδόναι τὴν τιμὴν οἱ
 πιστοί, εἴαν αὐτῷ τῷ πατρὶ, καθυποτάσσονται κατὰ πάντα τούτῳ καὶ τοῖς λοι-
 ποῖς ἱερέσιν σὺν αὐτῷ, εἴαν περ καὶ τι τούτων τινὰ τῶν ἐλαττωμάτων ὑπάρ-
 χειν δοκεῖ. Ἐγὼ μὲν γὰρ πάντα ἱερωμένον διὰ τε τὴν χάριν αὐτῆν καὶ τὴν
 ὀρθόδοξον πίστιν καὶ τὴν εὐσεβῆ ζωὴν ἡγιασμένον ἡγοῦμαι, καὶ τῷ βίῳ τέ-
 λειόν τε καὶ καθαρὸν καὶ τοῦτον οὕτως ἡγέσθαι πάντα εὐσεβῆ παραινῶ τε
 καὶ βούλομαι, καὶ ὡς ἅγιον ὄραν καὶ τιμᾶν ἕκαστον τῶν ἱερωμένων καὶ μετὰ
 πίστει τούτων ἕκαστῳ προσέρχεται καὶ ἀγάπης. Ὅτι δὲ καὶ Θεῷ μὲν ἀπο-
 δεκτὸν τοῦτο καὶ εὐλαβεῦς ἔργον ψυχῆς, φαύλων δὲ τινῶν καὶ μοχθηρῶν τὸ
 συκοφαντεῖν, καὶ ὕβρεις πλέκειν καὶ λοιδορίας μισοχριστοῦ τε ψυχῆς καὶ δια-
 βόλου καὶ πονηρᾶς, ὄφλον ἀφ' ὧν καὶ πολλοῖς πολλὰκις τῶν ἡγιασμένων λοι-
 δοραὶ ψευδεῖς ἐφήσαν καὶ συκοφανταίαι θαναταὶ καὶ σημεῖα θεῖα εἰς δόξαν τῶν
 αὐτοῦ δούλων ἔδειξε καὶ πληγὰς διαφόρους καὶ μάστιγας τοῖς καταφυσασμέ-
 νοις ἐπήγαγε. Διὸ ταύτας οὐδόλως γρη παραδέχεσθαι· εἰ δ' ἴσως τῶν ἀλογωτέ-
 ρων τινὲς προσάσιν πονηροτάτας εὐρίσκουσιν, ἐπισημεύοντες ὀργὴν ἑαυταῖς,
 ἀνοήτως τε λέγουσιν ὡς τοιαύτην μὲν ὡς λέγεις τὴν ἐξουσίαν καὶ δύναμιν
 ἔχουσιν ἀρχιερεῖς τε καὶ ἱερεῖς, ὀφείλουσι δὲ οὗτοι καὶ ὑπέρτεροι τῶν ἄλλων
 εἶναι, τῇ εὐλαβείᾳ τε καὶ ταῖς ἀρεταῖς καὶ ἀρχέτυπον ἀγαθοῦ τοῖς πᾶσι προ-
 κεισθαι, αὐτοὶ δὲ καθορῶνται εἰς πρόσκομιμα κείμενοι, καὶ πολλοὺς σκανδα-
 λίζοντες, εὐ χάριν καὶ ἡμεῖς κατ' αὐτῶν τε φερόμεθα καὶ οὐδὲ γνησίως ὑπό-
 τασσόμεθα, ἀκούτω πρῶτον μὲν τῶν τοῦ Κυρίου ρημάτων, εἴ γε καὶ Χριστῷ
 κεισθαι, καὶ τῶν τοιοῦτων ἀπουσίᾳ. Ὁ γὰρ αὐτὸν τῶν διδασκάλων καθίζει
 κριτὴν, ἀφ' ὧν ἔλεγε πρὸς τοὺς Ἰουδαίους περὶ τῶν Φαρισαίων, ὅτι δεσπᾶν
 εἰπάσιν ὑμῖν ποιεῖν, ποιεῖτε, κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ ποιεῖτε. Εἰ εὖν πρὸς
 ἐκείνους τοὺς ἐπὶ τῆς Μωσέως καθέδρας τοῦτο ἐκδιδάσκει τηρεῖν, πόσω μάλ-
 λον ἐπὶ τῆς καθημένης εἰς τὸν αὐτοῦ θρόνον τοῦ Χριστοῦ περὶ ὧν φησὶν
 αὐτὸς κἀλιν, ὡς ἀκούων αὐτῶν, αὐτοῦ ἀκούει, ὁ δὲ αὐτοὺς ἀθετῶν, αὐτὸν
 ἀθετεῖ καὶ τὸν Πατέρα αὐτοῦ. Καὶ τοὺς μὲν δεχομένους αὐτοὺς, αὐτὸν δεχο-
 μεθα τὸν Χριστόν, τοὺς δὲ μὴ δεχομένους χεῖρον καὶ τῶν Σοδομητῶν κολα-

εἴθεσθαι τῶν ἀσεβῶν τε καὶ ἀσελγῶν. Ὅμως δὲ καὶ τούτων ἀκουσάτω τῶν λόγων. Ἄνθρωπε, ἵνα τί μελεῖς κενὰ καὶ προφασίζῃ προφάσεις ἐν ἀμαρτίαις, κατὰ σεαυτὸν τε τὸ ξίφος ὠβείας καὶ τῆς σωτηρίας ἐπιβούλος γίνῃ τῆς σῆς ἱερῶν δεικνύμενος ἐξεταστὴς καὶ κατηγορὸς; Ποθεν τὸ πιστὴν ἔχεις; πόθεν τὸ ἀσφαλὲς ὧν ὑπανοεῖς τε καὶ λέγεις; Εἰ δὲ καὶ τι τῶν ἀνθρωπίνων ὄρας, οὐκ ἄρα ἄνθρωπος εἶ καὶ αὐτὸς καὶ τοῖς ὁμοίοις ἐνεχόμενος παθεσιν; Οὐ κατ' ἡμέραν καὶ ὥραν καὶ στιγμήν, εἰ περ ἐξετασεῖς σαυτὸν, παροργίζεις τὸν πλασαντα, ἢ ἀναμάρτητος εἶ; Οἶμαι οὐδαμῶς ἐρεῖς. Τοῦτο γὰρ μόνον Θεοῦ εἰ δ' ἀμαρτάνεις αἰεὶ, ἐνεχόμενον καὶ τὸν ἱερωμένον ἀμαρτήσθαι κατὰ τι. Καὶ τοῦτο ἐπιχειρᾷ δαιμονικῇ διαφθοροῦντος τεῦ δαίμονος αὐτῷ μᾶλλον διὰ τὴν ἐν αὐτῷ χάριν καὶ τὸ εὐλαβὲς τῆς ζωῆς, ὡς καὶ τῷ πρωτοπλάστῃ καὶ πολλοῖς τῶν δικαίων ἄλλοις. Ὅμως δὲ ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις οὐ παύεται διενεργεῖν δι' αὐτοῦ τῇ θείᾳ χειροτονίᾳ, εἰ μὴ περὶ τὴν πίστιν μόνον ἐσφάλη, καὶ τι τῶν προδήλως ἀπηγορευμένων εἰργασάτο. Εἰς οὗ μὴ τοιοῦτον ἔχῃς τι λαμβάνεις μὲν αὐτὸς ἐξ αὐτοῦ τὴν σωτηρίαν καὶ τὸν ἁγιασμόν καὶ τὴν χάριν, αὐτὸς δὲ τῶν ὑπὲρ ἑαυτοῦ λόγον τῷ Θεῷ δώσει. Καὶ σὲ μὲν οὐ παραβλάψει τὸ ἐκείνου πλημμελήμα, ὠφελήθησθαι δὲ μᾶλλον ὁσφ προσέληθης ἐν πίστει. Οὐ γὰρ διὰ τὴν ἀρετὴν αὐτὸν τιμᾷς τότε, ἀλλὰ διὰ τὸ χάρισμα. Ὅμως σὺ μὲν οὐκ ἔχεις οὐδὲν ἀπὸ Θεοῦ χωρὶς ἱερέως, λαμβάνων δὲ οὐκ ὀφείλεις εὐχαριστεῖν; Καὶ ὅρα τί λαμβάνεις ἐκ τοῦ ἀρχιερέως καὶ ἱερέως λαϊκὸς ὢν. Θεοῦ δωρεάν, Θεοῦ χάριν, εὐλογίαν, ἁγιασμόν, πταισμάτων ἄφεσιν καὶ κοινωνίαν Χριστοῦ. Ταῦτα τίνας ἔργα; Οὐ τοῦ τῶν ὄλων Θεοῦ; Τοῦτου πάντως. Ὁ δὲ Θεὸς ταῦτα δωρεῖται σοὶ δι' ἄνθρωπον, τὴν θείαν αὐτοῦ δύναμιν τε καὶ χάριν διὰ τῆς χειροτονίας λαβόντος. Λοιπὸν προσέρχου σὺ μετὰ πίστεως καὶ ἐκ μὲν τεῦ ὄργανου τὴν θείαν λαμβάνων χάριν, τὸν ἄνθρωπον δὲ μὴ πολυπραγμόνει, μηδὲ ἐξέταζε. Ὡς γὰρ αὐτὸς ἄνθρωπος ὢν, καὶ τρεπτῆς τελῶν φύσων, νικᾷ τῇ ἀμαρτίᾳ καὶ πολλοῖς ἐμπλέκῃ τοῖς πλημμελήμασιν, ἔστι καὶ αὐτὸν ἄνθρωπον ὄντα τισὶ περιπεπτωκεναὶ τῶν παραπτώσεων. Καὶ αὐτὸς ζητήσῃ μὲν τὴν ἑαυτοῦ ὡς δυνήσεται θεραπείαν καὶ ὑπὲρ ἑαυτοῦ λόγον δώσει τῷ κτίσαντι, σὺ δὲ μὴ ἐπισπάσῃ θειαν ὀργὴν, τὸν σοὶ διδασκαλὸν ἀνακρίνων, ὀφείλων αὐτὸς μᾶλλον παρ' ἐκείνου ἐξεταζεσθαι καὶ εὐθύνασθαι. Ἡ γὰρ θεολόγος φησὶ φωνή, τὰ πρόβατα μὴ ποιμνίζετε τοὺς ποιμένους. Καὶ ὁ τῆς κλίμακος δέ, τὸν ὑποτάσσόμενον ἐκδιδοσκει λέγειν περὶ τοῦ διδασκάλου, οὐκ ἐγὼ αὐτοῦ, ἀλλ' αὐτὸς ἐμοῦ κριτῆς καθέστηκε. Καὶ ὁ Κύριος πρὸ πάντων διδασκῶν ἡμᾶς ὑποτάσσασθαι καὶ τοῖς ἀμελοῦσι τῶν διδασκάλων, φησὶν, ὡς εἰρήκαμεν, ἐπὶ τῆς Μωσέως καθέδρας ἐκάθισαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φα-

ριστικοί, πάντα σὺν θεῷ ἔαν εἴπωσιν ὑμῖν ποιεῖν ποιεῖτε, λέγουσι γὰρ καὶ οὐ ποιοῦσι· καὶ ὁμοῦς ὑποτάσσονται αὐτοῖς περαιναι, εἰ μήπω εἰς ἀσέβειαν ἔλκωσιν. Ἐν τούτῳ δὲ τῷ ρητῷ καὶ ὁ χρυσοῦς Ἰωάννης τὰ περὶ τῶν ἀρχιερέων φησὶ τοῦ Χριστοῦ, ὅτι καὶ εἰς τὴν καθέδραν τοῦ Χριστοῦ καθῆσθαι λέγει, ὡς εἰς τὴν τοῦ Μωϋσέως τοὺς γραμματεῖς· καὶ ὑποτάσσονται ὡς τῷ Χριστῷ, καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσι φησὶν. Ἄλλὰ καὶ τοῦτο εἰδὼς ἔσο, ὡς ἔαν μετὰ πίστεως προσέρχῃ τῷ διδασκάλῳ, οὐδαμῶς ἀστοχῆσεις ἡπερ ἐτίθητε· διωρεῖς· πλουσιῶς δὲ ταύτην λείψῃ καὶ μᾶλλον κατὰ τὴν πίστιν σου, καὶ παρὰ τοῦ δοκοῦντός γε ἐλαχίστου θαφιλεστέραν, ἢ παρὰ τοῦ δοκοῦντος μεγίστου, ὡς παρὰ τοῦ Πέτρου καὶ Παύλου, οὕτω καὶ παρὰ τοῦ τυχόντος, μόνον περὶ τὴν πίστιν ὀρθοῦ καὶ χειροτονίαν ἔχοντος. Ὅτι Πέτρος μὲν καὶ Παῦλος κατὰ τὴν ἀρετὴν καὶ τοὺς κότους ὑπερφυεῖς καὶ στεφάνων μεγάλων ἀξιοί, ὁμοίως δὲ ἀναλόγως τοῖς πόνοις τε καὶ ἀγῶσιν ἕτεροι θείας ἀρετῆς ἐργαζόμενοι· καὶ μέτρον ἔχουσιν ἕκαστοι τῇ πολιτείᾳ καὶ τοῖς ἀθλοῖς κατάλληλον. Κατὰ δὲ τὴν τῆς ἱερωσύνης χάριν, οὐχ οὕτως. Οὐδὲν γὰρ πλέον ἔχει τοῦ Χρυσορρήμωνος Παῦλος, οὐδὲ γε πάλιν ὁ Χρυσολόγος καθὼς ἱεράρχης ὑπερέχει τινος τῶν ὑποδεεστέρων δοκοῦντων ἐπισκόπων, εἰ μὴ κατὰ τὸ ὕψος τῆς ἀρετῆς. Οὐδ' ὅν ἐβάπτισεν ὁ ἡγαπημένος πλέον τι ἔλαβε, παρ' ὅν βαπτίζει τις ἱερεὺς, εἴγε μόνον ὡς ἐφημεν χειροτονίαν ἔχει τῶν ὀρθοδόξων, οὐδὲ τὰ ἱεουργηθέντα μυστήρια παρὰ τοῦ πατρὸς ἡμῶν μεγάλου Βασιλείου, ἢ παρ' αὐτοῦ τοῦ Πέτρου καὶ Ἀνδρέου καὶ Ἰακώβου ἐτέραν ἔχουσι τινα δύναμιν, παρὰ ταῦτα τὰ νῦν ἱεουργούμενα παρὰ τῶν ὀρθοδόξων ἱεουργῶν. Αὐτὸ γὰρ καὶ ἔν ἐστι τὸ τοῦ δεσπότου ταῦτα σῶμα καὶ αἷμα καὶ αὐτός ἐστιν ὁ καὶ διὰ τῶν Ἀποστόλων ἐνεργήσας τότε καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἐνεργῶν καὶ τὸ αὐτὸ ἐστὶ καὶ ἐν σῶμα τὸ διὰ πάντων ἱεουργῶν ἱεουργούμενον, καὶ ἐν τῷ βῆπτισματι τὸ τοῖς ὀρθοδόξοις διδόμενον, καὶ μὴ ἢ τῆς ἱερωσύνης δύναμις ἢ ἢ ἐν τοῖς ἀποστόλοις τότε ἐνεργοῦσα, καὶ τοῖς νῦν ἱεράρχαις, καὶ κατὰ τὴν ἰσχὺν τῆς ἱερωσύνης ὁ αὐτός ἐστι Πέτρος καὶ Παῦλος, καὶ Ἰωάννης καὶ τῶν νῦν ἀρχιερέων ἕκαστος, ἐπεὶ καὶ τοῦ Χριστοῦ ἡ ἱερωσύνη ἐστὶ, καὶ οὐκ ἀνθρωπίνης ἀρετῆς ἔργον. Καὶ εἰπὼν ὡς μέγας μὲν Ἀυτῶσιος καὶ Ἀσιόσιος καὶ Σισιῶνης, καὶ Παῦλος ὁ Θεσσαλός τε καὶ οἱ λοιποὶ πατέρες, οἱ καὶ σημεῖα ἐνήργησαν, ἀλλ' οὐδὲν ἠδύναντο τῆς ἱερωσύνης ποιεῖν, χειροτονίαν ἱερωσύνης μὴ κεκτημένοι. Διὰ τοῦτο πλείστης κατακρίσεως ἔνοχος ὁ τοῖς ἱερεῖς κατακρίνων ἢ ἐξετάζων κατὰ τι, ἢ βλαφυσόμενος ὄλωσ, εἰ μὴ προδήλως τις ἀμαρτάνοντά τινα ἴδῃ τῶν ἱερέων, πλὴν οὐδὲ τοῦτον ἐξετάζειν τῶν λαϊκῶν χρὴ τινά, ἢ ἔκπομπέειν ὄλωσ, ἵνα μὴ ὄβρις τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐπάγεται. Ὅθεν φυλάσσεσθαι

μέν πάντα χρεών, απ' αυτού δε του πλημμελοῦντος, και μηδένα χεῖρα επι-
 βάλλειν αὐτῷ, ἀπειρωμένῳ ὄντι Θεῷ, μήτε διαλοιδορεῖσθαι, τῆ τοῦ μεγάλου
 Κωνσταντίνου θαυμαστῶν ἐκείνῳ ἐνθουσιάζοντος, ὅτι εἰ και εἶδον τινὰ τοῖς ὀφθαλ-
 μοῖς ἀλατράνοντα τῶν ἱερωμένων, ἐκάλυψεν ἄν αὐτὸν τῇ ἐμῇ χλαμύδι· τῷ
 ἐπισκόπῳ δὲ αὐτοῦ κατ' ἴδριν ὑπὲρ αὐτοῦ προσεγγέλλειν, εἰδὼτα τὸν εἰρη-
 κότα· ὡς και μισθὸν περὶ τούτου ὠφελείας χάριν εἰρηλῶς λήψεται. Λαίπῳ,
 πείθεσθαι τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν και ὑπέκτετε ἀδελφοί, και ἱερεῖς και μονά-
 ζοντες τῷ ἐπισκόπῳ ὑμῶν κισυποτασσόμενοι. Ὑπακούετε πρὸ τῶν ἄλλων ἐν
 εἰ; πρὸς ὑμᾶς; παραινεί, τὸν τε φιλόχριστον πρὸς τοῦτο λαὸν δυνάμει πάση και
 εἰσηγήσει διεγειρετε· πρώτῳ ὄντες ὑμεῖς εἰς παραδειγμα τῆς ὑποταγῆς. Οἱ δὲ
 γε λαϊκοὶ πάντες ὡς μέλη Χριστοῦ, ὡς ἡγιασμένοι ἐν Χριστῷ, τὸν ἀρχιερέα
 ὑμῶν ὡς καθήμενον ἐπὶ τὴν καθέδραν Χριστοῦ, ὡς πάντα τὸν θεὸν ἀγχιμαθὸν
 λαμβάνοντες δι' αὐτοῦ, ὡς αὐτὸν ὁρᾶτε τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν
 αὐτοῦ γὰρ ἀποσῶζει τύπον, ὡς εἴρηται. Και τοὺς ἱερεῖς αἰδέσθε, και εὐλα-
 βείας ἀξιοῦτε και τιμὴν αὐτοῖς ὅτι πλείστην παρέχετε, και τὴν θέλαν και με-
 γαλην χάριν τοῦ πνεύματος διὰ τῆς ἱερωμένης ἐνδεδυμένοις, δι' ἣς πάντα ὑμῖν
 χρηγεῖται τὰ ἀγαθὰ, βάπτισμα, μύρον, ἱερωγία, κοινωνία τοῦ μυστηρίου,
 προσευχῆ, δοξολογία Θεοῦ, ἐξιγόμενοις τῶν πταισμάτων, ἄφεσις και λύσις
 δεσμῶν, τῶν εἰς γάμῳ ἀναπτομένων ἐνωσις, τῶν ἀπορραγόντων τῷ κόσμῳ
 πρὸς Θεὸν ἀφίερωσις, εὐχῆς ἐλαίου ἐνέργεια, καταλλαγὴ πρὸς Θεὸν διὰ παρα-
 κλήσεως και δεήσεως, χειροτονία ἱερέων, καθιέρωσις θείων ναῶν, ἐορτῶν συ-
 στάσεις τε και δοξολογίαί πρὸς εὐχαριστίαν Θεοῦ, λατρίαι και δεήσεις ὑπὲρ ἀπαλ-
 λειψῆς νοσημάτων και ἐλπίσεων και πίστεως ἐπερχομένης ὀργῆς παρὰ Θεοῦ και
 ἀπλῶς πάσαι ἱεραι τελεταί, δι' ὧν ἀμαζόμεθα και τὴν σωτηρίαν ἐλπίζομεν, και
 τελεστοῦν τὸ ἐξεληθόντας ὧδε, προσφέρεσθαι διὰ τῶν εὐχῶν και ἀνατίθεσθαι
 τῷ Θεῷ και τὸ παρ' αὐτοῦ αἰτεῖσθαι τὴν τε τῶν ἀλατρημάτων ευχάρεσιν και
 τῶν μελλόντων ἀτελευτήτων ἀγαθῶν τὴν κληρονομίαν. Ταῦτα ἐνεργεῖ ἐν ὑμῖν
 ἡ τῆς ἀρχιερωσύνης και τῆς ἱερωσύνης παρὰ Θεοῦ δύναμις και ἐνέργεια. Πόσην
 ἄρα τὴν ὀφειλὴν ὀφείλετε πάντες ἀντὶ τῆς χάριτος ταύτης τῆς μεγίστης τοῖς
 λειτουργοῖς τε και ὑπηρεταῖς; Διὸ πάση πίστει τε και ἀγάπῃ και ὑποταγῇ προ-
 σέρεσθε τοῖς ἀρχιερεῦσιν ὑμῶν και ἱερεῖσι πάντων ἀπονέμοντες εὐλάβειαν
 και τιμὴν, ἵνα και παρὰ Θεοῦ δοξασθῆτε και ἐν οἷς αἰτεῖσθε ἀκοήν ὑμῶν ὁ
 Θεός. Σὺν τούτοις σχολάζετε τοῖς θεοῖς ναοῖς, σκεδάζετε δοξολογεῖν πρῶτ και
 ἐσπέραις και προσκυνεῖν τὸν ἐν Τριάδι μόνον Θεὸν ἡμῶν και τοῖς ἀγίοις αὐτοῦ
 συντρέχετε οἴκοις ὡς ἂν εὐρίσκητε τὰ αἰτήματά. Πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει
 και ὁ ζητῶν εὐρίσκει φησὶν αὐτὸς ὁ Χριστὸς και τῷ κρούοντι ἀνοιγέσεται. *Ε-

κατος ὑμῶν καθ' ἡμέραν ἀδελφοί εὐ-σπεύδει εἰς τὸ τοῦ σώματος ἔργον, ὅπερ ἂν τύχη διενεργεῖν, ἵνα τῆς χρείας αὐτοῦ τῆς σωματικῆς ἐπιτόχῃ, οὐκ ἔτι ἀμεριμνῶν ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς ὡς ἂν εὐρη πορισμὸν τῶν χρεῶν αὐτοῦ; Πόθεν εὖν ταῦτα; Οὐ παρὰ τοῦ Θεοῦ χρῆσιγόμενα; Ἄνθρωπος γὰρ διηλικὸν πονήσει, εἰ μὴ τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ πύχει βοηθείας οὐδὲν ὅλως κερδαίνει. Πόθεν δὲ καὶ τὸ δύναμιν ἔχειν ἡμᾶς ἐνεργεῖν, ἢ κοιτᾶ, καὶ ὑγίαις καὶ γνώσεως ἀπολαβεῖν εἰς τὸ ποιεῖν τὰ τοῦ σώματος; Οὐ παρὰ Θεοῦ ἡμῖν ἐστὶ τοῦτο δεδομένον; Προστρέχωμεν λοιπὸν τῷ παντοδυνάμῳ Θεῷ ἵνα αἰτούμενοι ταῦτα καὶ θέλοντες ἔχειν λαμβάνωμεν παρ' αὐτοῦ.

Καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἀναίμενοι καθ' ὅραν καὶ διὰ παντός ἐπικαλεῖσθαι τὸν Κύριον, ὡς καὶ ὁ προφήτης φησὶ Δαυὶδ, εὐλογήσω τὸν Κύριον ἐν παντὶ καιρῷ, διὰ παντός ἡ αἰεὶς αὐτοῦ ἐν τῷ στόματι μου. Καὶ ταῦτα βίσιλεύς ὢν. Ἐπει καὶ καθ' ἡμέραν καὶ ὅραν καὶ στιγμὴν χρῆσιγον τῆς παρὰ Θεοῦ βοηθείας, δια τοῦτο καὶ καθ' ἡμέραν μὲν ἐν τῇ ἑβδομαδί πρώτῃ καὶ ἑσπέρος προσκυνῶμεν τὸν Κύριον καὶ εὐχαριστῶμεν, καὶ διὰ βραχείας τινας πολλὴν εὐρύσσομεν τὸν μισθόν. Πόσον γὰρ ἔσται πόσον ἐν τῷ ἐνδύεσθαι τὰ ἱμάτια δοξολογήσαι Θεὸν καὶ τὸν τρισάγιον μετὰ τῶν ἀγγέλων ὕμνον καὶ τὸ Πάτερ ἡμῶν ὃ παραδίδωκεν ὁ Χριστός, καὶ αὐτοῦ τὸ παναγιον ὄνομα, τὸ Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ υἱὲ τοῦ Θεοῦ ἐλέησόν με, δωδεκάκις εἰπεῖν καὶ προσκυνῆσαι δωδεκάκις καὶ εὐτως ἡγιασμένον καὶ εὐλογημένον ἀπὸ τῆς προσευχῆς ἐξελεῖν; Καὶ ἐν τῷ μέλλειν ἐπιθεῖν τοῦτο ποιῆσαι, καὶ ὡς περ ἐν τῷ μέλλειν ἀνακλιθῆναι; εἰ δὲ καὶ ραθυμῆ τις προσκυνεῖν δωδεκάκις πρώτῃ καὶ ἑσπέρας ὅπερ διὰ τὰς καθ' ὅρας τοῦ ἡμεροκτίου ἐστίν, ἵνα ἐκαστὴ ὥρα καὶ μίαν ἀπονέμη Θεῷ τὴν προσκύνησιν ἄνθρωπος. Κἄν τρίς τῷ πρώτῃ προσκυνεῖται εἰς τιμὴν τῆς Τριάδος, καὶ τρίς πρὸ τοῦ φαγεῖν καὶ τρίς ἐν τῷ μέλλειν ὑπνώτειν. Ταῖς Κυριακαῖς δὲ καὶ ἑορταῖς προστρέχωμεν μᾶλλον ἅπαντες ἐν τοῖς ἁγίοις ναοῖς, ἵνα τὸ τοῦ Θεοῦ ἔλεος πλούσιον εἰς ἡμᾶς ἐπισπώμεθα. Ἄν γὰρ μὴ ζητήσωμεν ἐκτενῶς καὶ μετὰ σπουδῆς, πῶς ἄρα ἔχομεν λαβεῖν; Οὐχ ὁρᾶτε τοῦτο καὶ ἐν ἡμῖν αὐτοῖς ἐνεργούμενον; Εἰ γὰρ τις εἶδὲ ἢ θιγάτηρ προσέλθοι τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρὶ καὶ ἐξαιτήσῃ μίαν καὶ δις καὶ πολλάκις, ὅπερ δοῦναι ὁ γεννησῶς οὐ βούλεται, οὐ δίδωσιν ἀναγκασθεὶς φιλότεκνος ὢν, τῇ συνεχεῖ ἀιτήσῃ, καὶ τῷ τοῦ παιδὸς φιλίῳ; Τοῦτο καὶ ἐπὶ πενήτων αἰτούμενων ἔστιν ἰδεῖν καὶ ἐπὶ δούλων εἰς δεσπότης καὶ καταδικῶν εἰς ἄρχοντας. Εὐρίσκουσι γὰρ μετὰ σπουδῆς δεδομένοι τὰ αἰτήματα. Εἰ εὖν ἐν ἀνθρώποις κατορθοῖ τις ἀγωνιζόμενος καὶ σπεύδων, οὐ πολλῷ μᾶλλον κατορθώσει Θεῷ προσερχόμενος συνεχῶς καὶ αὐτοῦ τοῦ ὑπε-

ραγαθου δεόμενος; Ἀλλὰ καὶ τὸ ἀμελεῖν προσέρχεσθαι, ὡς περιφρόνησίς εἰς
 εἶπεν, ὡς γὰρ εἴην μὴ προσέλθης τῷ ἀρχοντι σου, μηδὲ κατὰ τὸν τύπον τὸ
 ὀφειλόμενον ἀποδῶς, ὡς καταφρονῶν φρίνη, καὶ ὀργῆς διὰ τοῦτο καὶ ἀποτρο-
 φῆς πολλάκις πείρων εὐρίσκεις καὶ μετὰ βίας, ὅπερ ὀφείλεις ἀπαιτῆ, οὕτω
 καὶ ἐπὶ Θεοῦ ὡς περιφρονῶν λογισθῆσθαι μὴ προσερχόμενος αὐτοῦ τῷ νοσῷ,
 μηδὲ προσευχόμενος συνεχῶς, καὶ παιδευθῆσθαι πειρασθεὶς, καὶ τὸ ὀφείλημα
 ἀποδώσει, ἢ διὰ νόσων ὧδε καὶ θλίψεων, ἢ διὰ τῆς ἐκεῖσε διηνεκοῦς τιμω-
 ρίας καὶ κατακρίσεως. Διὸ προτερχώμεθα τῷ Θεῷ καὶ προσευχώμεθα, ἀδελφοί.
 Τίς ἑορτῆς δὲ καὶ μνήμης ἐπιτελεῖτε τῶν ἁγίων μετ' εὐλαβείας, οὐ μετὰ
 κραιπάλης καὶ μέθης, καὶ θεοπραγούντες τοῦς πένητας ἀδελφούς, φίλους ἔχετε
 τοὺς ἁγίους καὶ πρὸς Θεῶν μεσίτας εὐρήσετε. Φιλᾶξισθε θεῶν δύναμις ἀπὸ
 ἀθηργίας καὶ τῆς ἀσώτου οἰνοποσίας, τῆς μητρὸς τῶν ἀκαθάρτων παθῶν καὶ
 καὶ μὴ τὰς ἁγίας τῶν νηστειῶν, ἢ ἑορτῶν ἡμέρας ἰσρόνως καὶ ἀσυνέτως κατὰ
 τὰ ἄλογα ζῶα διερχεσθε καὶ ἐθνικῶς, ὅτι ἡγιασμένος αἰδεῖται τοῦ Χριστοῦ
 εἶστε λόγος καὶ τὰς ἀνατεθειμένας αὐτῷ σεβασμίαις ἡμέραις μὴ κοινὰς ἡγεσθε.
 Οὐχ ἑορτίον ἡμέραν, οὐχὶ Κυριακὴν αἰδεῖσθε, οὐ προσέρχεσθε οὐδὲ μέμνη-
 σθε Θεοῦ ἀδικίας χαίρετε καὶ πλεονεξίαις, ἀπελγίαις τε καὶ ἀκαθαρσίαις καὶ
 παντὶ ἄλλῳ πονηρῷ πρόσκεισθε οὐδὲ συναχόμενοι κατὰ κειροῦ τοῖς νεοῖς Θεοῦ
 μνημονεύετε, ἀλλὰ τοῖς τε διανοήμασι καὶ θλέμμασι καὶ ταῖς πρὸς ἀλλήλους
 αἰσχροῖς καὶ ἀργαῖς ὁμιλίαις, πλέον αὐτὸν προοργίζετε διὸ καὶ ἡ ὀργὴ τοῦ
 Θεοῦ ἐργεταὶ ἐπὶ τοῦ τὰ τοκῶτα πράττοντας, ὡς περὶ ὁ Πιῦλος φησί. Διὰ
 τοῦτο δέσμαι νήψαμεν, γρηγορήσωμεν, ἀντιστῶμεν τῷ διαβόλῳ καὶ φεῦξεται
 ἀπ' ἡμῶν ὡς παράγγελλει ὁ Πέτρος.

Προσπέσωμεν τῷ Κυρίῳ ἐν ἐξομολογήσει καὶ προσπέσωμεν αὐτῷ καὶ
 κλαύσωμεν ἐνώπιον αὐτοῦ καὶ αὐτὸς ποιήσει τὸ ἔλεος αὐτοῦ μετ' ἡμῶν. Εἰ δὲ
 καὶ διὰ τὰ ἡμαρτημένα ἡμῶν ἐν οἷς ἐγχειροῦμεν ἡμεῖς περπίπτωμεν ἀστο-
 χίαις, οὐ παρὰ Θεοῦ τοῦ εὐεργέτου, ἀλλὰ παρ' ἡμῶν καὶ τοῦτο δικαίως.
 Ἀχάριστοι γὰρ ἐπὶ ταῖς εὐεργεσίαις ἐσμέν καὶ ἐφ' οἷς πράττωμεν πονηροῖς
 ἀδιόρθωτοι ἀνέσιώς τε τυχόντες ὑψηνεῶμεν καὶ οὐχὶ παρὰ τοῦ Δεσπότου,
 ἀλλὰ παρ' ἡμῶν κατορθωθῆναι πάντα νομίζομεν καὶ οὐ ταπεινούμεθα, οὐδ'
 εὐχαριστοῦμεν, οὐδ' ὑποκύπτομεν ὅλως τῷ τῶν ἀγαθῶν χορηγῷ. Διὰ ταῦτα
 συντριβόμεθα, διὰ ταῦτα ταλαιπωρούμεθα, διὰ ταῦτα οὐ μόνον οἱ ἔχθροὶ ἡμῶν
 θλίβουσιν ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ σεισμοὶ καὶ λοιμοὶ, καὶ λιμοὶ, καὶ χάλας καὶ αὐχμοί.
 Ἐπελαθόμεθα τοῦ Θεοῦ, τῶν αὐτοῦ πάντως καταφρονήσαμεν. Βλασφημοῦμεν
 εἰς Θεὸν κατὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ ὡς ἔφημεν ἐθνικῶς ζῶμεν. Ἐπιστραφῶμεν εἰς
 τέκνα καὶ ἀδελφοί, καὶ ἐπιστραφῆται πρὸς ἡμᾶς. Πιχράγγελλω δ' εἶτι καὶ

ἐντέλλομαι ἵνα ἀγαπάτε ἀλλήλους καὶ εἰρηνεύητε ἐν ἑαυτοῖς, καὶ ἐξαιτούμαί τὴν ἀπὸ Θεοῦ ὑμῖν εὐλογίαν καὶ τὴν εἰρήρην καὶ σκέπην καὶ τὴν βοήθειαν.

Οἱ θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι τὰ τοῦ πομνίου ὑμῶν φρονιζέτε καὶ μὴ ἀφίστασθε τούτων, ὡς τῷ ἀρχιεπίμηνι Χριστῷ ἀφείλοντες λόγον ὑπὲρ αὐτῶν. Οἱ τῶν ἱερῶν μονῶν καθηγούμενοι καὶ τοῦ πνευματικοῦ λειτουργήματος ὑπηρέται, ὑπὲρ ευστάσεως δεῖν δύναμις ἀγωνίζεσθε τῶν θείων μονῶν καὶ τῆς σωτηρίας λόγον ποιεῖσθε τῶν ἐγγιζόντων ὑμῖν ψυχῶν. Οἱ οἰκονόμοι τοῦ θεοῦ εἰκου καὶ τῆς ἐκκλησίας ἐξαιρέτοι, τῆς εὐταξίας τῶν θείων ὑμνων καὶ τῆς τῶν θείων ναῶν φρονιζέτε εὐκοσμίας, ευστάσεώς τε καὶ καταστάσεως. Ἐπι δὲ τῆς δικαιοσύνης ἐπιμελεῖσθε, καὶ κρῖμα δίκαιον κρίνατε, ὡς δῶρον ἀμωμον, ἀμωμον τευτὸ τῷ δικαίῳ προσφέροντες γριτῶ. Οἱ λοιποὶ πάντες ἱερωμένοι, καὶ τῷ κλήρῳ κατατελεγμένοι τῆς εὐλαβίας ὑμῶν ἀντέχεσθε. Τὰ τῆς ἱερωσύνης τηρεῖτε καὶ ὡς παρακαταθήκην φυλάσσετε καὶ τῶν ἱερῶν ὁμῶν καὶ προσευχῶν δεῖν δύναμις φρονιζέτε ποιῆσθε διηκνῶς, ἵνα καὶ ὑμῶν φρονιζῆ Θεὸς ἀεὶ. Τὰς παραδόσεις, ἃς παρελάβετε εὐν Χριστῷ, τηρεῖτε ἵνα πατρικὴν εὐλογίαν κομισήσθε. Πάντες ἀρχόντες, ἅπαν ἀρχόμενον φρονιζέτε τῶν τῆς πίστεως καὶ σωτηρίας ὑμῶν μὴ ἀμελήσητε τῶν ψυχῶν ὑμῶν. Μὴ οἱ πρῶτοι καὶ γέροντες κατὰ τῶν ὑποδεετέρων χωρεῖτε, τούτους καταπιέζοντες, μηδὲ οἱ ὄντες ὑπὸ χεῖρα καὶ νεώτεροι μισεῖτε τοὺς προύχοντας, ἀλλ' ἀλλήλους ἀγαπάτε ὡς ἐνὸς σώματος μέλη τῷ Χριστῷ συναρμολογούμενοι. Τὸν Θεὸν φοβεῖσθε, τὴν Ἐκκλησίαν αἰδεῖσθε, τοῖς βασιλεῦσιν ὑμῶν καὶ ἀρχουσιν ὑποτάσσεσθε, τῆς δικαιοσύνης πρὸ παντὸς ἀντέχεσθε, ἥτις ὑφοῦν οἶδεν ἔθνη καὶ τῶν οὐρανῶν καὶ ἐπιγείων ἀγαθῶν μὴ ἀστοχῆσητε. Εἴδεσθε ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα καὶ ἡμεῖς πρὸς τὰς σωτηριώδεις ὁδοὺς εὐδοθεῖντες ἐπισκέψεως θείας καὶ σωτηρίας παρ' αὐτοῦ ἐπιτύχωμεν, εἰ καὶ συγχωρεῖται ὑμῖν ἐν Χριστῷ ἅπασιν καὶ τὴν παρὰ Θεοῦ σκέπην καὶ εὐλογίαν καὶ σωτηρίαν ὑμῖν ἐξαιτούμεθα. Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τὸ ἔλεος, καὶ ἡ εὐλογία τῆς ἡμῶν μετριότητος εἶη μετὰ πάντων ὑμῶν.

Ἐν μηνί Μαρτίῳ, ἰνδικτιώνος εϛ'

Ἐν Ζαγοράῳ

Γ. ΔΗΛΙΓΙΑΝΝΗΣ

1) Γράφη : τῶν ἐγγιζουσῶν.